

Posudek disertační práce

PhDr. Roman Kodet „Rakousko-Uhersko a Osmanská říše 1896-1914“

Praha 2011, 223 str.

Vztahy mezi habsburskou monarchií a Osmanskou říší lákaly vždy historiky. Většina zahraničních i českých autorů se však soustředila na 16. až 18. století, tedy období vzájemných konfliktů, zatímco na dějiny vzájemných vztahů obou zemí v průběhu 19. století se zaměřilo jen několik historiků. A jen velmi malá část odborných prací se věnuje problematice a období, které si pro svou disertaci vybral kolega Kodet.

Cílem, který si autor disertace stanovil, je analyzovat vývoj vztahů mezi Rakousko-Uherskem a Osmanskou říší v letech 1896 až 1914. Se záměrem zhodnotit, jak se tyto vztahy vyvíjely v širších souvislostech a analyzovat dopady dramatického mezinárodního vývoje na politiku monarchie. Do jaké míry byly tyto vztahy mezi oběma státy významné pro vývoj mezinárodních vztahů před první světovou válkou a zjistit jaké bylo postavení rakousko-uherské monarchie v Istanbulu.

První část, věnovaná problematice do roku 1906 obsahuje nevyhnutelný historický úvod do celé problematiky a velmi pregnantní rozbor postojů a jednání Vídně směrem k Východní otázce do roku 1878 a dále pak na cestě k „entente“ s Ruskem, hlavním soupeřem monarchie na Balkáně již od 18. století.

Jádro práce tvoří část, zabývající se lety 1906-1911. Bylo to období úspěšného ministra Aehrenthala, jeho projektu sandžacké dráhy a přípravy na anexi Bosny a Hercegoviny. A její samotná realizace.

Závěrečná část, zabývající se lety 1911 až 1914, je logicky věnována tomu, jaký měly dopad na předmět autorem zkoumané problematiky vzájemných vztahů mezi Vídní a Istanbulem italsko-turecká válka a obě balkánské války. Po nesporném úspěchu anexe Bosny a Hercegoviny rakousko-uherská monarchie již jen nezadržitelně ztrácela velmocenské postavení na Balkáně a to také vedlo k osudovému rozhodnutí Vídně vstoupit do války se Srbskem a tak vlastně začít první světovou válku. Vztahy rakousko-turecké tak měly „nezastupitelný vliv na rozpoutání tohoto konfliktu“ (s.220).

Téma, pro nezasvěceného snad věnované relativně krátkému období necelých dvaceti let, zahrnuje spleť mezinárodně politických souvislostí a dvoustranných vztahů velmocí i jednotlivých balkánských zemí a celou řadu vnitropolitických problémů, svým způsobem omezujících zahraničně politické aktivity obou říší (vztahy mezi oběma částmi monarchie i uvnitř těchto částí, změny vyvolané mladotureckou revolucí) a vyžadovalo pevnou strukturu celé práce a důsledné dodržování kontinuální linie.

A je nesporně správné, že autor se soustředil na zahraničně politické aspekty dvoustranného vztahu Rakousko-Uherska s Tureckem (aniž by zanedbal to, jak se v daném období měnilo postavení a autorita obou říší a jejich vztahy k ostatním velmocím, zajímajícím se trvale o jihovýchodní Evropu a východní Středomoří). Logicky pak musely být „potlačeny“ hospodářské aspekty, byť mnohdy stojící v pozadí velkých střetů (sandžacká, resp. bagdádská dráha), stejně jako vnitropolitické problémy. Např. v souvislosti s anekční krizí by jistě bylo zajímavé srovnání vztahu české, německé a maďarské společnosti k ní. Zcela chápu, že posuzovaná práce se tím zabývat nemohla.

Za Kodetovou prací stojí poctivý a rozsáhlý archivní výzkum, při kterém byly „vytěženy“ nejen vídeňské oficiální ale i české a moravské archivy (rodinné archivy obou ministrů zahraničí, včetně osobní korespondence, nebo nikdy dosud nevydaných pamětí Berchtolda). Autor nevynechal ani edice dokumentů a jeho pozornosti neunikly ani nejdůležitější monografie a odborné studie (za pozornost

stojí, že jediná práce rakouské historičky Mohringové a to disertace z konce 70. let, věnující se přímo problematice vztahů v daném období, zůstala nepublikovaná).

Dobře se čtoucí a zajímavý text disertace ukazuje, že autor je nejen dobrý stylista, ale především nadějný specialista, se všemi předpoklady stát se dobrým historikem. Prokazuje, že autor zvládl vědecké metody historikovy práce, že zvládl nesnadné téma, k němu nevyhnutelnou heuristiku, analýzu sebraného materiálu a jeho konečné vyhodnocení a zpracování. Současně prokázal potřebné teoretické znalosti a přinesl poznatky pro rozvoj disciplíny.

Disertace splňuje zákonem stanovené podmínky. D o p o r u ě j i proto, aby po úspěšné obhajobě byla PhDr. Romanu Kodetovi udělena vědecká hodnost PhD.

V Praze 16. ledna 2012.

PhDr. Miroslav Tejchman, DrSc.

